

Lijdend voorwerp, voornaamwoord, meewerkend voorwerp, voorzetsel, bijwoord

1. Lijdend voorwerp (direct object)

LV: het zinsdeel dat een noodzakelijke aanvulling vormt bij een transitief werkwoord.

Het zinsdeel dat de handeling ondergaat

- Kan uitsluitend bij werkwoordelijke gezegdes voorkomen.
- Drukt zaken of personen uit op wie de handeling of het gebeuren van het gezegde is gericht.
- LV is altijd een zelfstandig naamwoord, zelfstandig voornaamwoord (hem, haar, allen) of een woordgroep die daardoor vervangen kan worden

- 1) Ik verwacht een reactie.
- 2) * Ik verwacht.
- 3) Maria drinkt. (pseudo-transitief) – Maria drinkt water.

Herkenningsproef:

- a) actieve zin in het passief omzetten: - als dat kan
- 4) Hij roept *de leerlingen* - *De leerlingen* worden (door hem) geroepen.
- b) Nominalisering
- 5) Ik lees een spannend boek – Het lezen *van* een spannend boek.

LVZIN: een zinsdeel, waar LV zelf een zin is.

- 6) Hij vergeet altijd onmiddellijk *wat hij je beloofd heeft*.
- 7) Ze merkte niet eens *dat 't al een hele tijd regende*.
- 8) Ik betwijfel *of hij wel de waarheid spreekt*.

1.1 Voorlopig lijdend voorwerp

- a) Zij betreurde *het* dat Engeland tot de aanval besloot.
- b) Ik wist *het* niet dat je ziek was.

1.2 Loos lijdend voorwerp

- c) Marie heeft *het* warm.

1.3 Herhalend lijdend voorwerp

- d) Dat je ziek was, *dat* wist ik niet.
- e) Mij broer, *die* ken ik nauwelijks.

Oefening 1: Benoem in de volgende zinnen alle tot nu toe behandelde zinsdelen:

- 1) Jan Jacob Slauerhoff aanschouwde in 1898 het levenslicht.
- 2) Sinds het voorjaar van 1919 was Slauerhoff verloofd met de studenten Nederlands Truus de Ruyter.
- 3) Dit vastberaden meisje toonde een grote belangstelling voor de studie van het Sanskriet.

- 4) Zij verdiepte zich echter ook graag in de Nederlandse literatuur.
- 5) Zij heeft hem de mogelijkheden van een felle dramatische poëzie in een nieuw licht gesteld.
- 6) Het samen lezen was voor Slauerhoff een geliefde bezigheid.
- 7) Slauerhoff heeft altijd medicus willen worden.
- 8) Na haar doctoraal examen werd Truus lerares in Enkhuizen.
- 9) De verloofden moesten hun omgang aanzienlijk beperken.
- 10) De vriendschap met Hendrik de Vries heeft bij hem enigszins belangstelling voor de beeldende kunst gewekt.

2. Voornaamwoord

Voornaamwoord (pronomen): een woord dat in principe in de plaats van een naamwoord kan staan.

- Geldt niet voor het wederkerend voornaamwoord *zich* in *zich vergissen* b.v.
- Kunnen zelfstandig of bijvoegelijk gebruikt worden

1. **Persoonlijke voornaamwoorden:**.....
2. **Bezittelijke voornaamwoorden:**
3. **Aanwijzende voornaamwoorden:**.....
4. **Betrekkelijke voornaamwoorden:**.....
5. **Vragende voornaamwoorden:**.....
6. **Onbepaalde voornaamwoorden:**.....

Oefening 2: Vertaal de onderstaande zinnen en zeg, welk soort vnvw je gebruikt☺:

- 1) Do jakého kurzu jsi se zapsal?
- 2) Ptám se sám sebe, kdo dnes večer přijde.
- 3) Muž, na kterého se spoléhala, ji podvedl
- 4) Kdo si tohle myslí, mýlí se.
- 5) Je škoda, že jdeš pozdě.
- 6) Co je to tu za nepořádek!
- 7) Nějaký ten talent, mu nemůžete upřít.
- 8) To chce ještě nějaké úsilí.
- 9) Většina z nás dělá ještě nějaké chyby.
- 10) Ten muž sám řekl, že o tom nic neví.

3. Meewerkend voorwerp (indirect object)

MV: het zinsdeel dat een aanvulling vormt bij het gezegde, bestaande uit een zelfstandig naamwoord of voornaamwoord dat vrijwel steeds voorafgegaan wordt door een weglaatbaar voorzetsel *aan* of *voor*.

- Dit zinsdeel werkt mee om de handeling van het gezegde mogelijk te maken. Het komt voor bij zowel wwgez als nwgez

- 1) Schenk jij *mijn moeder* een glaasje sherry in?
- 2) Het mooie weer ontnam *haar* de lust tot werken.
- 3) Dat antwoord is *mij* volstrekt duister.
- 4) Wim gaf (*aan zijn moeder*) een abonnement op Nrc Handelsblad.

Woordvolgorde met MV:

MV staat meestal vóór het LV
Bij de volgorde LV + MV is *aan* verplicht:

- a) Hij leende het Van Dale woordenboek *aan zijn beste vriend* uit.
- b) * Hij leende het Van Dale wdb *zijn beste vriend* uit.

Zie nominalisering al bij LV: Het schrijven *van* een brief *aan* zijn moeder.

Typerende werkwoorden waarmee het MV voorkomt:

Geven, bezorgen, brengen, toedienen, ontnemen, weigeren
Schrijven, berichten, beloven, meedelen – acties met woorden
Lukken, bevallen – onpersoonlijke werkwoorden (Het lukt mij)

Typerende voorzetsel – voor in de zin ‘ten behoeve van’ ‘bestemd voor’

- 1) Hij deed weinig *voor haar*.
- 2) Hij schonk (*voor*) *haar* een glaasje wijn in.

MVZIN: een zinsdeel dat weer zelf zin is.

- 1) *Wie niet op college komt*, blijven de antwoorden onbekend.
- 2) *Voor wie het niet begrepen heeft* zal ik het nog één keer uitleggen.

Oefening 3: Benoem het gez, ond, lv en mv in de volgende zinnen:

- 1) Wij hebben hem dat kostbare materiaal gegeven.
- 2) Hebben jullie iets aan het Rode Kruis gegeven?
- 3) Die opmerking is mij niet helemaal duidelijk geworden.
- 4) Zij heeft mij het geleende bedrag nog niet terug betaald.
- 5) Na die ruzie heeft zij hem een geweldige oplawaai verkocht.
- 6) Zou je voor mijn even een pak brood willen halen?
- 7) Aan de oever van de Waal vertelde Karel zijn vriendjes enkele pikante moppen.
- 8) Herinner jij je nog die avond aan de rivier?
- 9) Karel maaide hem het gras voor de voeten weg.
- 10) Met een doffe tik viel hem de grammofoonplaat uit handen.

4. Voorzetsel (prepositie)

Een woord dat **nooit alleen** kan voorkomen, maar altijd gevolgd door een zelfstandig naawoord(sgroep) o feen voornaamwoord.

- 1) Hij woont in dat huis.
- 2) Het boek viel de kast uit – bijwoord!
- 3) De kachel is uit – naamwoordelijk deel van het gez

5. Bijwoord (adverbium)

Een onveranderlijk woord, dat in z'n eentje een bijwoordelijke bepaling kan vormen.

- 1) Hij schrijft *leuk*. x Dat leuke boek.
- 2) Een *erg* aardige jongen.
- 3) a) Een *behoorlijk* aardige jongen.
- 4) b) Een *behoorlijke*, aardige jongen.

Voorbeelden van bijwoorden:

- a) *te*: een *te* gekke wedstrijd
- b) **daaronder, ertegen, ermee, daarheen enz.** – Ik lijd *daaronder*, Ik lijd *onder mijn depressies*
- c) **scheidbaarheid**: Hij rekt *er* al lang *op*. – zie: *Waarom huilt hij x Waar huilt hij om?*